

15 Ιουλίου, 1992

[ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΤΡΟΟΔΙΑ ΙΩΝΑ ΑΡΙΣΤΟΔΗΜΟΥ,

Αιτήτρια,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 184/92)

Προσφυγή βάσει του Άρθρου 146 του Συντάγματος — Έννομο Συμφέρον — Παράγραφος 2 του Άρθρου 146 — Ερμηνεία (θεωρία και νομολογία).

Συνταγματικό Δίκαιο — Σύνταγμα — Άρθρο 23, παράγραφος 1 — 5
Τα δικαιώματα της Δημοκρατίας, επί των υπογείων υδάτων — Τα πορίσματα της ΘΕΑ ΥΓΕΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ v. Δημοκρατίας — Το νομοθετικό πλαίσιο και οι επί μέρους ρυθμίσεις — Άδεια Επάρχου προς ανόρυξη φρέατος — Έννομη προστασία σε ιδιοκτήτες φρεάτων — Όροι και περιορισμοί ποσότητας και 10
χρήσεως του ύδατος.

Προσφυγή βάσει του Άρθρου 146 του Συντάγματος — Προθεσμία — 15
Επιτακτική — Δικαιολογικοί λόγοι και συνέπειες — Νομολογία — Γνώση του προσφεύγοντος — Θεωρία.

Η αιτήτρια ζήτησε, με την προσφυγή, την ακύρωση της άδειας, που εκδόθηκε στο ενδιαφερόμενο μέρος, για ανόρυξη φρέατος σε τεμάχιό της στο χωριό Στατός-Άγιος Φώτιος, Επαρχίας Πάφου. Εκ μέρους των καθ' ων η αίτηση προβλήθηκε η προδικαστική 20
ένσταση ελλείψεως εννόμου συμφέροντος της αιτήτριας, ενώ αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο ηγέρθη ζήτημα εκπροθέσμου της προσφυγής.

Το Ανώτατο Δικαστήριο, απορρίπτοντας την προσφυγή, 25
αποφάσισε ότι:

- 5 1. Κάθε πολίτης, ο οποίος επηρεάζεται δυσμενώς από εκτελεστή διοικητική πράξη, έχει δικαίωμα προσφυγής, με βάση το Άρθρο 146 του Συντάγματος, για ακύρωση της πράξης. Η προσφυγή δεν είναι λαϊκή αγωγή (παράγραφος 2 του Άρθρου 146 του Συντάγματος).
- 10 2. Το συμφέρον πρέπει να είναι έννομο, άμεσο, προσωπικό, ενεστώς και συγκεκριμένο. Έλλειψη εννόμου συμφέροντος καθιστά την προσφυγή απαράδεκτη. Ο αιτητής πρέπει να υφίσταται βλάβη, με ορισμένη ιδιότητα, που αναγνωρίζεται από τους Κανόνες του Δικαίου, δηλαδή να υπάρχει μία ειδική έννομη σχέση αυτού με την προσβαλλόμενη πράξη.
- 15 Το συμφέρον δεν είναι ταυτόσημο με δικαίωμα. Η έννοια του συμφέροντος, στην περίπτωση της άσκησης της αίτησης ακύρωσης, είναι ευρύτερη από την έννοια του δικαιώματος, το οποίο αναγνωρίζεται από τους Κανόνες του Διοικητικού Δικαίου και παρέχει αξίωση για μια παροχή ή παράλειψη από ένα δημόσιο νομικό πρόσωπο. Το έννομο συμφέρον
- 20 αφορά κάθε νομική ή πραγματική κατάσταση, που αναγνωρίζεται από το δίκαιο, από την οποία ο αιτητής, βάσει ενός ειδικού δεσμού, αντλεί ωφέλεια, η οποία θίγεται αμέσως ή εμμέσως από την προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη, δηλαδή μεταβλήθηκε ή δεν ρυθμίστηκε, με συνέπεια την πρόκληση υλικής ή ηθικής βλάβης σ' αυτόν.
- 25 3. Το δικαίωμα της Δημοκρατίας στα υπόγεια ύδατα διαφυλάχθηκε με την ειδική πρόνοια της παραγράφου 1 του Άρθρου 23 του Συντάγματος. Η Δημοκρατία έχει τα ίδια δικαιώματα, στα υπόγεια ύδατα, που είχε η Αποικία της Κύπρου πριν την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας. Εκτενής αναφορά, στο δικαίωμα ιδιοκτησίας της πολιτείας στα υπόγεια νερά, έγινε από το Πλήρες Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού στην υπόθεση *Christofinas & Another v. Siviriapou*. Ίδε την υπόθεση *ΘΕΑ ΥΓΕΙΑ ΑΙΜΙΤΕΑ ν. Κυπριακής Δημοκρατίας*.
- 30 Με τον περί Κυβερνητικών Υδατικών Έργων Νόμο, (Κεφ. 341, Νόμοι Αρ. 129/68, 51/72, 1/77), όλα τα υπόγεια νερά, τα οποία δεν αντλήθηκαν στην επιφάνεια, θεωρούνται απόλυτη ιδιοκτησία της Δημοκρατίας.
- 35 Η ανόρυξη φρέατος, για άντληση ύδατος, γίνεται ύστερα από άδεια του Επάρχου.
- 40

Η πρώτη νομοθεσία στο θέμα τούτο είναι ο περί Φρεάτων Νόμος του 1896. Ο Νόμος αυτός καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον περί Φρεάτων Νόμο, (Κεφ. 351, Νόμοι Αρ. 47/61, 19/62, 88/84, 7/92).

5

Η έννομη προστασία σε ιδιοκτήτες φρεάτων καθορίζεται στις πρόνοιες των Άρθρων 7 και 8 του περί Φρεάτων Νόμου. Η προστασία περιορίζεται σε φρέατα που απέχουν λιγότερο από 80 πόδια από το νέο φρέαρ και στην περίπτωση που η ποσότητα του νερού ουσιαστικά μειώνεται ή είναι πιθανόν ουσιαστικά να μειωθεί από την άντληση ύδατος από φρέαρ που ανορύσσεται σε απόσταση λιγότερη από 80 πόδια. Αν η απόσταση είναι πάνω από 80 πόδια, ο ιδιοκτήτης δεν έχει νόμιμο δικαίωμα, προστασία ή θεραπεία.

10

15

Η Κύπρος είναι νήσος με περιορισμένους υδάτινους πόρους. Υποφέρει περιοδικά από ανομβρίες και λειψυδρία. Ορθά, από πολλών εκατονταετηρίδων, τα υπόγεια νερά ανήκουν στην πολιτεία, η οποία και ελέγχει, τόσο την άντληση, όσον και τη χρήση.

20

Ο Έπαρχος κατά την έκδοση της άδειας, με βάση το Άρθρο 3 του περί Φρεάτων Νόμου, μπορεί να επιβάλει όρους και περιορισμούς, τόσο για την ποσότητα του νερού που αντλείται, όσο και για τη χρήση του.

25

Η αιτήτρια, κάτω από τα περιστατικά της υπόθεσης, εν όψει του νομικού καθεστώτος, δεν έχει ούτε δικαίωμα, στο Ιδιωτικό Αστικό Δίκαιο, ούτε έννομο συμφέρον, στην παρούσα υπόθεση, για προώθηση της προσφυγής της, για ακύρωση της προσβαλλόμενης άδειας.

30

4. Η πρόνοια της προθεσμίας των 75 ημερών είναι επιτακτική και ανατρεπτική. Η προθεσμία είναι σύντομη και ανελαστική για το δημόσιο συμφέρον. Δεν συμφέρει, ούτε στη Διοίκηση ούτε στους διοικούμενους να επικρέμματα σαν Δαμόκλεια σπάθη η δυνατότητα ακύρωσης εκτελεστών διοικητικών πράξεων για απεριορίστο ή για μακρό χρονικό διάστημα. Η αβεβαιότητα στη σφαίρα του Διοικητικού Δικαίου πρέπει να τερματίζεται στο συντομότερο δυνατό χρόνο. Η προθεσμία των 75 ημερών είναι θέμα δημόσιας τάξης. Το Δικαστήριο εξετάζει αυτεπάγγελτα το ζήτημα αυτό.

35

40

Η προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την ημέρα που ο προσφεύγων λαμβάνει γνώση, εκτός στις περιπτώσεις όπου η δημοσίευση είναι αναγκαία για τη συμπλήρωση της πράξης.

5

Η γνώση είναι πλήρης, όταν επιτρέπει στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο να διακριβώσει με βεβαιότητα τη ζημία την οποία υφίσταται από την προσβαλλόμενη πράξη. Η πλήρης γνώση μπορεί, όμως, να εξαχθεί από δήλωση ή πράξη του ενδιαφερομένου προσώπου, ειδικά από υποβολή αίτησης για θεραπεία.

10

Στην παρούσα υπόθεση, η άδεια εκδόθηκε στις 31 Ιουλίου, 1991. Η προσφυγή καταχωρίστηκε στις 24 Φεβρουαρίου 1992. Στο αιτητικό της προσφυγής αναφέρεται ότι, κοινοποιήθηκε η έκδοση της άδειας με την επιστολή του Επάρχου, ημερομηνίας 16 Δεκεμβρίου, 1991.

15

Η όλη ένσταση της 11/9/91 (της αιτήτριας) δεν αφήνει αμφιβολία ότι, στις 11 Σεπτεμβρίου, 1991, η αιτήτρια και/ή ο σύζυγός της, ο οποίος ενεργούσε γι' αυτή, έλαβε γνώση του αριθμού του φακέλου της έκδοσης της προσβαλλόμενης άδειας και του σημείου αναφοράς της άδειας στο σχέδιο ή στο κτίμα του ενδιαφερομένου μέρους.

20

25

Η μαρτυρία του συζύγου της αιτήτριας, στην έκταση που είναι αντίθετη με την αίτηση - ένσταση αυτή, δεν γίνεται αποδεκτή από το Δικαστήριο. Η αιτήτρια έλαβε γνώση, στην έννοια και στην έκταση που είναι αναγκαία για να αρχίσει να τρέχει η προθεσμία, το αργότερο στις 11 Σεπτεμβρίου, 1991. Η επιστολή, ημερομηνίας 16 Δεκεμβρίου, 1991, δεν πληροφορεί την αιτήτρια για την έκδοση της άδειας, αλλά απαντά στη διαμαρτυρία της αιτήτριας και/ή στην αίτηση ημερομηνίας 11 Σεπτεμβρίου, 1991, για ακύρωση της προσβαλλόμενης άδειας.

30

35

Η αιτήτρια δεν έχει έννομο συμφέρον και η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη.

40

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις :

Kritiotis v. Municipality of Paphos and Others (1986) 3 C.L.R. 322.

Papaleontiou v. E.S.C. (1987) 3 C.L.R. 1341·

Christofinas & Another v. Sivirianou (1976) 11 J.S.C. 1713·

Θεά Υγεία Λίμιτεδ v. Δημοκρατίας (1990) 3 Α.Α.Δ. 4367·

5

Moran v. Republic 1 R.S.C.C. 10·

Marcoullides v. The Greek Communal Chamber, 4 R.S.C.C. 7·

10

Aristidou v. Republic (1984) 3 C.L.R. 503·

Μιλτιάδους και Άλλοι v. Δημοκρατίας (1989) 3(Γ) Α.Α.Δ. 1318·

Νεοφύτου v. Δημοκρατίας (1991) 4(Δ) Α.Α.Δ. 3487·

15

Προσφυγή.

Προσφυγή με την οποία η αιτήτρια ζητά την ακύρωση της άδειας, που εκδόθηκε στην Ελλάδα Χαραλάμπους Καμπούρη (ενδιαφερόμενο μέρος) από τον Έπαρχο Πάφου, στις 31.7.1991, για ανόρυξη φρέατος στο τεμάχιο 82/2 του Φύλλου / Σχεδίου 46/2 στο χωριό Στατός-Άγιος Φώτιος.

20

25

Κ. Δημητριάδης, για την αιτήτρια.

Μ. Τσαγγαρίδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους καθ' ων η αίτηση.

30

Ε. Πουλλά (κα), για το ενδιαφερόμενο μέρος.

Cur. adv. vult.

ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ, Δ.: Ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση. Η αιτήτρια με την προσφυγή αυτή ζητά την ακύρωση της άδειας, που εκδόθηκε στην Ελλάδα Χαραλάμπους Καμπούρη - (ενδιαφερόμενο μέρος) - από τον Έπαρχο Πάφου, στις 31 Ιουλίου, 1991, για ανόρυξη φρέατος στο Τεμάχιο 82/2 του Φύλλου/Σχεδίου 46/2 στο χωριό Στατός - Άγιος Φώτιος.

35

40

Ο δικηγόρος των καθ' ων η αίτηση πρόβαλε ότι η

προσφυγή είναι απαράδεκτη, γιατί η αιτήτρια δεν έχει έννομο συμφέρον.

- 5 Το Δικαστήριο, μετά την κατάθεση του Φακέλου της Διοίκησης, ήγειρε, αυτεπάγγελα, ζήτημα εκπροθέσμου της προσφυγής, που είναι θέμα δημόσιας τάξης και εξετάζεται αυτεπάγγελα από το Δικαστήριο.

- 10 Η αιτήτρια είναι ιδιοκτήτρια του Τεμαχίου 84, Φύλλου/Σχεδίου 46/2, του χωριού Στατός. Στις 22 Οκτωβρίου, 1974, εκδόθηκε στην αιτήτρια, από τον Έπαρχο Πάφου, η Άδεια Αρ. 37728, στην Αίτηση Αρ. W231/74, για ανόρυξη φρέατος στο τεμάχιο αυτό.

- 15 Η αιτήτρια ανόρυξε το φρέαρ και το 1975 εγκατέστησε μηχανή και τουρπίνα για άντληση του νερού.

- 20 Στις 25 Ιουνίου, 1990, το ενδιαφερόμενο μέρος υπέβαλε αίτηση για ανόρυξη φρέατος στο Τεμάχιο του - 82/2, Φύλλου/Σχεδίου 46/2, του χωριού Στατός - για άρδευση οπωροφόρων δένδρων - (βλ. Φάκελο - W 103A/90).

- 25 Στις 3 Αυγούστου, 1990, η αιτήτρια υπέβαλε γραπτά στον Έπαρχο ότι, η προτεινόμενη γεώτρηση του ενδιαφερομένου μέρους ήταν περίπου 100 πόδια από τη δική της και ότι έκδοση της άδειας ανόρυξης γεώτρησης, από το ενδιαφερόμενο μέρος, πιθανόν να επηρεάσει τη δική της.

- 30 Στις 31 Οκτωβρίου, 1990, κοινοποιήθηκε στο ενδιαφερόμενο μέρος απορριπτική απόφαση.

- 35 Στις 6 Νοεμβρίου, 1990, το ενδιαφερόμενο μέρος ζήτησε από τον Έπαρχο την έκδοση της άδειας, γιατί οι άλλοι λάκκοι βρίσκονται πολύ μακριά.

Στις 28 Φεβρουαρίου, 1991, ο Έπαρχος έστειλε αρνητική απαντητική επιστολή στο ενδιαφερόμενο μέρος.

- 40 Στις 12 Μαρτίου, 1991, ο σύζυγος του ενδιαφερομένου μέρους έστειλε μακρά επιστολή στον Υπουργό Γεωργίας και Φυσικών Πόρων, στην οποία ανέφερε το ιστορικό, την

απόσταση της προτεινόμενης γεώτρησης - λάκκου του από την υφιστάμενη και ότι η περιοχή ευρίσκεται στο παλιό εγκαταλελειμμένο χωριό Στατός, που είναι μακριά από άλλες πηγές και αρδευτικά έργα της περιοχής. Ισχυρίστηκε ότι εγίνετο δυσμενής διάκριση σε βάρος του ενδιαφερομένου μέρους και ζήτησε τη βοήθεια του Υπουργού για την έκδοση της άδειας. 5

Η επιστολή του συζύγου του ενδιαφερομένου μέρους διαβιβάστηκε στον Έπαρχο Πάφου για επανεξέταση του θέματος. 10

Στις 31 Ιουλίου, 1991, εκδόθηκε στο ενδιαφερόμενο μέρος η Άδεια Αρ. 05614, για ανόρυξη φρέατος στο πιο πάνω τεμάχιο του. 15

Οι όροι 3 και 5 της άδειας αυτής έχουν:-

"3. Ουδεμία ποσότης ύδατος θα αντλήται ή χρησιμοποιείται, ειμή διά την άρδευσιν των μονίμων φυτειών εντός των τεμαχίων 86 του Φυλ/Σχεδ. 46/2 έκτασης ενός δεκαρίου." 20

"5. Η άρδευσις θα γίνεται διά βελτιωμένου συστήματος, τεχνητή βροχή ή σταγόνες." 25

Με αίτηση, ημερομηνίας 11 Σεπτεμβρίου, 1991, που παραλήφθηκε από τον Έπαρχο στις 16 Σεπτεμβρίου, 1991, ο σύζυγος της αιτήτριας, διά την αιτήτρια, υπέβαλε στον Έπαρχο την ακόλουθη επιστολή:- 30

"Αξιότιμε κύριε,

ΑΡ.ΦΑΚ. W103 A/90 35

Εν συνεχεία της αλληλογραφίας μας και της τελευταίας επιστολής σας προς εμένα, ημ. 10/11/90, σας πληροφορώ ότι υπάρχει διάσταση μεταξύ των λόγων και έργων. 40

Με είχατε διαβεβαιώσει ότι έχετε απορρίψει αίτηση για ανόρυξη φρέατος από την ομοχώριά μου Ελλάδα

Χαραλάμπους Καμπούρη, αφού σωστά δεχθήκαμε ότι θα επηρέαζε την δική μου γεώτρηση.

5 Δεν ξέρω τι μεσολάβησε μέσα σε 9 μήνες και τι άλλαξε σήμερα και της έχετε δώσει άδεια ανόρυξης φρέατος στο Στατό.

10 Σας πληροφορώ δε ότι, το σημείο που υπεδείχθη για ανόρυξη απέχει μόνον 105 πόδια από την δική μου γεώτρηση και ότι σκοπός της αιτήτριας είναι να μεταφέρει το τυχόν νερό που θα βρει.

15 Με την παρούσα επιστολή μου ζητώ όπως, αφαιρέσετε την άδεια ανορύξεως φρέατος στην ομοχώρια μου Ελλάδα Χ. Καμπούρη και, εν πάση περιπτώσει, να μη της παραχωρηθεί άδεια χρήσεώς του.

20 Σε αντίθετη περίπτωση, επιφυλάσσω όλα τα νόμιμα δικαιώματα μου να λάβω δικαστικά μέτρα εναντίον σας για τις ζημιές που θα υποστούν οι δεντροκαλλιέργειές μου από την αναμενόμενη μείωση του δικού μου νερού, λόγω των πιο πάνω παράνομων και ή παράτυπων ενεργειών σας."

25 Στις 16 Δεκεμβρίου, 1991, ο Έπαρχος απάντησε με την παρακάτω επιστολή:-

"Κυρία,

30 Αναφέρομαι στην επιστολή σας με ημερομηνία 11.9.91, με την οποία διαμαρτύρεστε για την έκδοση άδειας ανόρυξης φρέατος στην ομοχώριά σας Ελλάδα Χαραλάμπους Καμπούρη στο κτήμα της, με τεμάχιο αρ. 82/2 του Φ/Σχ. 46/2 του χωριού Στατός/Άγιος
35 Φώτιος, υποστηρίζουσα ότι ενδεχόμενη ανόρυξη του φρέατος θα επηρεάσει την απόδοση δικής σας γεώτρησης στο τεμάχιο σας αρ. 84 του ιδίου Φ/Σχ. σε απόσταση 105 ποδών.

40 2. Σας πληροφορώ ότι, η έκδοση άδειας στην κα Καμπούρη αποφασίστηκε στα πλαίσια επανεξέτασης της υπόθεσής της και μετά από εισήγηση του Διευθυντή

Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων για έκδοση της άδειας, με συγκεκριμένους όρους, που περιόριζαν στο ελάχιστο το ενδεχόμενο επηρεασμού της δικής σας γεώτρησης.

3. Σύμφωνα με τους όρους της άδειας που παραχωρήθηκε στην κα Καμπούρη, αυτή δικαιούται να αρδεύει από τη γεώτρηση στο τεμ. 82/2 μόνο τη μόνιμη φυτεία που υπάρχει στο κτήμα της, με τεμάχιο αρ. 86 έκτασης ενός δεκαρίου. Η άρδευση θα πρέπει να γίνεται με βελτιωμένο σύστημα άρδευσης." 5
10

Η άδεια εκδόθηκε με βάση το σχέδιο που υποβλήθηκε, το οποίο βρίσκεται στο Φάκελο της Διοίκησης - (μπλε 1). Η γεώτρηση της αιτήτριας και το σημείο ανόρυξης του φρέατος του ενδιαφερομένου μέρους είναι σημειωμένα με χρώμα κόκκινο στα δύο αντίστοιχα τεμάχια. Η απόσταση είναι περίπου 40 μέτρα. 15

Στην αίτηση της αιτήτριας, διά του συζύγου της, ημερομηνίας 11 Σεπτεμβρίου, 1991, η απόσταση αναφέρεται 105 πόδια. Ο μάρτυρας Ανδρέας Μεταξάς, Διοικητικός Λειτουργός στο Γραφείο Επάρχου Πάφου, κατέθεσε ότι το ενδιαφερόμενο μέρος ανόρυξε το φρέαρ σε απόσταση 94 ποδιών. 20

ΕΝΝΟΜΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ:

Κάθε πολίτης, ο οποίος επηρεάζεται δυσμενώς από εκτελεστή διοικητική πράξη, έχει δικαίωμα προσφυγής, με βάση το Άρθρο 146 του Συντάγματος, για ακύρωση της πράξης. Η προσφυγή δεν είναι λαϊκή αγωγή. Η παράγραφος 2 του Άρθρου 146 του Συντάγματος προβλέπει:- 30

"2. Η προσφυγή ασκείται υπό παντός προσώπου, του οποίου προσεβλήθη ευθέως, διά της αποφάσεως, της πράξεως ή της παραλείψεως ίδιον, ενεστώσ, έννομον συμφέρον, όπερ κέκτηται τούτο είτε ως άτομον είτε ως μέλος κοινότητός τινος." 35

Το συμφέρον πρέπει να είναι έννομο, άμεσο, προσωπικό, ενεστώσ και συγκεκριμένο. Έλλειψη εννόμου 40

- συμφέροντος καθιστά την προσφυγή απαράδεκτη. (Βλ., μεταξύ άλλων, *Kritiotis v. Municipality of Paphos and Others* (1986) 3 C.L.R. 322· *Papaleontiou v. E.S.C.* (1987) 3 C.L.R. 1341.) Ο αιτητής πρέπει να υφίσταται βλάβη με
- 5 ορισμένη ιδιότητα, που αναγνωρίζεται από τους Κανόνες του Δικαίου, δηλαδή να υπάρχει μια ειδική έννομη σχέση αυτού με την προσβαλλόμενη πράξη. Το συμφέρον δεν είναι ταυτόσημο με δικαίωμα. Η έννοια του συμφέροντος, στην περίπτωση της άσκησης της αίτησης ακύρωσης, είναι
- 10 ευρύτερη από την έννοια του δικαιώματος, το οποίο αναγνωρίζεται από τους Κανόνες του Διοικητικού Δικαίου και παρέχει αξίωση για μια παροχή ή παράλειψη από ένα δημόσιο νομικό πρόσωπο. Το έννομο συμφέρον αφορά κάθε νομική ή πραγματική κατάσταση που
- 15 αναγνωρίζεται από το δίκαιο, από την οποία ο αιτητής, βάσει ενός ειδικού δεσμού, αντλεί ωφέλεια, η οποία θίγεται αμέσως ή εμμέσως από την προσβαλλόμενη πράξη ή παράλειψη, δηλαδή μεταβλήθηκε ή δεν ρυθμίστηκε, με συνέπεια την πρόκληση υλικής ή ηθικής βλάβης σ' αυτόν.
- 20 (Βλ. Επ. Σπηλιωτόπουλου - "Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου" - Πέμπτη Έκδοση, παράγραφος 456, σελ. 432-433· και Θ. Τσάτσου - "Η Αίτησις Ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας", Τρίτη Έκδοση, σελ. 30 και επέκεινα και, ειδικά, παράγραφο 15, σελ. 44-45.)

25

Η προσβαλλόμενη άδεια εκδόθηκε σε τρίτο πρόσωπο. Έχει η αιτήτρια έννομο συμφέρον;

- Ο δικηγόρος της υπέβαλε ότι το Άρθρο 23.1 του
- 30 Συντάγματος κατοχυρώνει και προστατεύει το δικαίωμα ιδιοκτησίας και, στην παρούσα υπόθεση, το δικαίωμα ιδιοκτησίας της γεώτρησης και του νερού που αντλείται από αυτή. Η ανόρυξη του φρέατος από το ενδιαφερόμενο μέρος και/ή η άντληση νερού από αυτό, θα επηρεάσει
- 35 ουσιαστικά το νερό της αιτήτριας και, ως εκ τούτου, η αιτήτρια έχει έννομο συμφέρον.

Το συμφέρον πρέπει να είναι έννομο και να αναγνωρίζεται από το Νόμο.

40

Το δικαίωμα της Δημοκρατίας στα υπόγεια ύδατα διαφυλάχθηκε με την ειδική πρόνοια της παραγράφου 1 του Άρθρου 23 του Συντάγματος. Η Δημοκρατία έχει τα

ίδια δικαιώματα στα υπόγεια ύδατα, που είχε η Αποικία της Κύπρου πριν την εγκαθίδρυση της Δημοκρατίας. Εκτενής αναφορά στο δικαίωμα ιδιοκτησίας της πολιτείας στα υπόγεια νερά έγινε από το Πλήρες Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού στην υπόθεση *Christofinas & Another v. Sivirianou* (1976) 11 J.S.C. 1713. 5

Στην Υπόθεση Αρ. 571/88 - **ΘΕΑ ΥΓΕΙΑ ΛΙΜΙΤΕΔ ν. Κυπριακής Δημοκρατίας**, (Απόφαση δόθηκε στις 15 Δεκεμβρίου, 1990) - το Δικαστήριο είπε:- 10

"Τα υπόγεια νερά στην Κύπρο ήταν ιδιοκτησία της πολιτείας. Σύμφωνα με το Οθωμανικό Δίκαιο το υπόγειο νερό δεν ήταν ιδιωτική (mulk) περιουσία οποιουδήποτε (Άρθρα 1235 και 1248-1251 του Mejlle). Αυτός ο κανόνας δικαίου ισχύει από την εποχή του Ρωμαϊκού Δικαίου - (*Evangeli Anastassi and Others v. Yiannako HJ. Georghi*, II C.L.R. 64, 68). 15

Την ίδια αρχή απαντούμε και στο Αγγλικό Κοινοδίκαιο. 20

Μετά την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση *Raghib Bey Hafuz Hassan v. Gerasimo, Abbot of Kykko* III C.L.R. 105, στις 30 Μαΐου, 1896, θεσπίστηκε ο περί Φρεάτων Νόμος του 1896. 25

Η ιδιοκτησία της πολιτείας στα υπόγεια νερά διατηρήθηκε με τον περί Κυβερνητικών Υδατικών Έργων Νόμο του 1928 - (The Government Water Works Law 1928), (τώρα Κεφ. 341) - (βλ. *Vassos Panayi Peliendrides v. Her Britannic Majesty's Secretary of State for Air*, 24 C.L.R. 73). 30

Το 1945, ενόψει της θέσπισης του περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμησις) Νόμου 1945, (τώρα Κεφ. 224), κρίθηκε αναγκαία η αναθεώρηση της περί Φρεάτων Νομοθεσίας. 35

Ο Νόμος, που θεσπίστηκε το 1945, κατάργησε και αντικατέστησε τον περί Φρεάτων Νόμο του 1896. Τέθηκε σε ισχύ την 1η Σεπτεμβρίου, 1946. 40

Το Σύνταγμα της Δημοκρατίας διαφύλαξε με την παράγραφο 1 του Άρθρου 23 το δικαίωμα της Δημοκρατίας στα υπόγεια νερά. Στην υπόθεση *District Officer Nicosia and Georghios Ioannides*, 3 R.S.C.C. 107, στη σελ. 110 το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο είπε:-

'Article 23 provides specifically for underground water by the second part of paragraph 1 which reads as follows:-

'The right of the Republic to underground water ... is reserved'.

Whatever is covered by such second part of paragraph 1 is not included in the right to property safeguarded under the first part of the said paragraph. It is useful for the interpretation of the provision quoted above to observe that the meaning of the word 'reserved' has to be governed by the original Greek and Turkish texts. The words 'διαφυλάσσεται' and 'mahfuzdur', used therein, indicate that 'reserved' is to be interpreted in the sense of 'preserved'.

It follows, therefore, that whatever right was vested in the Republic in relation to underground water by means of the provisions of section 3 of CAP 341 has been preserved and such section 3 is not contrary to Article 23 of the Constitution."

Με τον περί Κυβερνητικών Υδατικών Έργων Νόμο, (Κεφ. 341, Νόμοι Αρ. 129/68, 51/72, 1/77), όλα τα υπόγεια νερά, τα οποία δεν αντλήθησαν στην επιφάνεια, θεωρούνται απόλυτη ιδιοκτησία της Δημοκρατίας.

Η ανόρυξη φρέατος, για άντληση ύδατος, γίνεται ύστερα από άδεια του Επάρχου.

Η πρώτη νομοθεσία στο θέμα τούτο είναι ο περί Φρεάτων Νόμος του 1896. Ο Νόμος αυτός καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον περί Φρεάτων Νόμο, (Κεφ. 351, Νόμοι Αρ. 47/61, 19/62, 88/84, 7/92).

Η έννομη προστασία σε ιδιοκτήτες φρεάτων καθορίζεται στις πρόνοιες των Άρθρων 7 και 8 του περί Φρεάτων Νόμου. Η προστασία περιορίζεται σε φρέατα που απέχουν λιγότερο από 80 πόδια από το νέο φρέαρ και στην περίπτωση που η ποσότητα του νερού ουσιαστικά μειώνεται, ή είναι πιθανόν ουσιαστικά να μειωθεί, από την άντληση ύδατος από φρέαρ που ανορύσσεται σε απόσταση λιγότερη από 80 πόδια. Αν η απόσταση είναι πάνω από 80 πόδια, ο ιδιοκτήτης δεν έχει νόμιμο δικαίωμα, προστασία ή θεραπεία. 5 10

Η Κύπρος είναι νήσος με περιορισμένους υδάτινους πόρους. Υποφέρει περιοδικά από ανομβρίες και λειψυδρία. Ορθά, από πολλών εκατονταετηρίδων, τα υπόγεια νερά ανήκουν στην πολιτεία, η οποία και ελέγχει, τόσο την άντληση, όσον και τη χρήση. 15

Ο Έπαρχος, κατά την έκδοση της άδειας, με βάση το Άρθρο 3 του περί Φρεάτων Νόμου, μπορεί να επιβάλει όρους και περιορισμούς, τόσο για την ποσότητα του νερού που αντλείται, όσο και για τη χρήση του. 20

Η αιτήτρια, κάτω από τα περιστατικά της υπόθεσης, εν όψει του πιο πάνω νομικού καθεστώτος, δεν έχει, ούτε δικαίωμα στο Ιδιωτικό Αστικό Δίκαιο, ούτε έννομο συμφέρον στην παρούσα υπόθεση για προώθηση της προσφυγής της, για ακύρωση της προσβαλλόμενης άδειας. 25

Η παράγραφος 3 του Άρθρου 146 του Συντάγματος έχει:- 30

"3. Η προσφυγή ασκείται εντός εβδομήκοντα πέντε ημερών από της ημέρας της δημοσιεύσεως της αποφάσεως ή της πράξεως ή, εν περιπτώσει μη δημοσιεύσεως ή εν περιπτώσει παραλείψεως, από της ημέρας καθ' ην η πράξις ή παράλειψις περιήλθεν εις γνώσιν του προσφεύγοντος." 35

Η πρόνοια της προθεσμίας των 75 ημερών είναι επιτακτική και ανατρεπτική. Η προθεσμία είναι σύντομη και ανελαστική για το δημόσιο συμφέρον. Δεν συμφέρει, ούτε στη Διοίκηση, ούτε στους διοικούμενους να επικρέμμεται σαν Δαμόκλεια σπάθη η δυνατότητα 40

- ακύρωσης εκτελεστών διοικητικών πράξεων για απεριόριστο ή για μακρό χρονικό διάστημα. Η αβεβαιότητα στη σφαίρα του Διοικητικού Δικαίου πρέπει να τερματίζεται στο συντομότερο δυνατό χρόνο. Η
- 5 προθεσμία των 75 ημερών είναι θέμα δημόσιας τάξης. Το Δικαστήριο εξετάζει αυτεπάγγελτα το ζήτημα αυτό. (Βλ., μεταξύ άλλων, *John Moran and The Republic (Attorney-General and Minister of Interior)*, 1 R.S.C.C. 10, στη σελ. 13· *Joyce Marcoullides and The Greek Communal*
- 10 *Chamber (Director of Greek Education)*, 4 R.S.C.C. 7, στις σελ. 8 και 9· *Aristidou ν. Republic* (1984) 3 C.L.R. 503· *Kritiotis ν. Municipality of Paphos and Others*, (ανωτέρω)· *Κλέαρχος Μιλτιάδους και Άλλοι ν. Κυπριακής Δημοκρατίας*, Αναθεωρητικές Εφέσεις Αρ. 15 789, 791, 796, (Απόφαση δόθηκε στις 30 Μαΐου, 1989).)

Η προθεσμία αρχίζει να τρέχει από την ημέρα που ο προσφεύγων λαμβάνει γνώση, εκτός στις περιπτώσεις όπου η δημοσίευση είναι αναγκαία για τη συμπλήρωση της

20 πράξης.

Στο Σύγγραμμα του Κυριακόπουλου - "Διοικητικών Ελληνικών Δίκαιον", 4η Έκδοση, Τόμος Γ', σελ. 131-132 διαβάζουμε:-

25

"Από της γνώσεως της πράξεως παρά του προσφεύγοντος άρχεται η προθεσμία προκειμένου περί πράξεων, δι' ας δεν επιβάλλεται δημοσίευσις ή κοινοποίησις. Η γνώσις της πράξεως δέον να είναι

30 πλήρης και να προκύπτη κυρίως εκ των εν τω φακέλλω της υποθέσεως στοιχείων· αρκεί όμως να συνάγεται ασφαλώς εκ της φύσεως και των συντρεχουσών εν τη συγκεκριμένη περιπτώσει συνθηκών. Η πλήρης γνώσις πρέπει να είναι αποδεδειγμένη και δεν αρκεί να είναι

35 πλασματική."

Η γνώση είναι πλήρης, όταν επιτρέπει στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο να διακριβώσει με βεβαιότητα τη ζημιά την οποία υφίσταται από την προσβαλλόμενη πράξη.

40 Η πλήρης γνώση μπορεί, όμως, να εξαχθεί από δήλωση ή πράξη του ενδιαφερομένου προσώπου, ειδικά, από υποβολή αίτησης για θεραπεία. (Βλ. *Kritiotis ν. Municipality of Pa-*

phos and Others, (ανωτέρω)· *Ελευθέριος Νεοφύτου ν. Κυπριακής Δημοκρατίας*, Υπόθεση Αρ. 110/91, (Απόφαση δόθηκε στις 6 Νοεμβρίου, 1991.)

Στο "Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου", Επ. 5
Σπηλιωτόπουλου, Πέμπτη Έκδοση, παράγραφο 467, σελ.
443-444, αναφέρονται:-

"467(γ) Η γ ν ώ σ η. Η γνώση της πράξης, ως γεγονός
έναρξης της προθεσμίας άσκησης της αίτησης 10
ακυρώσεως, ισοδυναμεί με την κοινοποίηση. Συνεπώς,
στις ατομικές διοικητικές πράξεις, ανεξάρτητα από το
εάν επιβάλλεται η κοινοποίησή τους από τις σχετικές
διατάξεις, η προθεσμία για εκείνον που αφορά η πράξη
αρχίζει όταν η πράξη περιέλθει σε 'πλήρη' γνώση του. 15
(Δ/μα 18/1989, άρθρο 70 2, ΣΕ 3345/1983). Το ίδιο
ισχύει και όταν ο αιτών είναι τρίτος, η δε πράξη δεν
είναι δημοσιευτέα. Στην περίπτωση των δημοσιευτέων
ατομικών πράξεων η γνώση νοείται μετά τη 20
δημοσίευση, με την οποία και συμπίπτει η έκδοση της
πράξης (ανωτ. αριθ. 168). Μεταγενέστερη της γνώσης
κοινοποίηση δεν επιδρά στην προθεσμία που έχει
αρχίσει (ΣΕ 3152/1964).

Η πλήρης γνώση της προσβαλλόμενης πράξης πρέπει 25
να προκύπτει από συγκεκριμένα στοιχεία του
φακέλλου (ΣΕ 3345/1983, 3175/1987), σύμφωνα με τις
συνθήκες κάθε υπόθεσης. Από τη νομολογία έχουν
διαμορφωθεί ορισμένα τεκμήρια για τη πλήρη γνώση
της πράξης, όπως η άσκηση από τον αιτούντα 30
ιεραρχικής προσφυγής (ΣΕ 3318/1978, 261/1987) ή
αίτησης θεραπείας (ΣΕ 3697/1978, 2656/1987) ή
ένστασης (ΣΕ 540/1987) ή αναφοράς παραπόνων (ΣΕ
1441/1979) κατά της πράξης, στην οποία αναφέρεται η
πράξη· ..." 35

Στην παρούσα υπόθεση η άδεια εκδόθηκε στις 31
Ιουλίου, 1991. Η προσφυγή καταχωρίστηκε στις 24
Φεβρουαρίου, 1992. Στο αιτητικό της προσφυγής
αναφέρεται ότι κοινοποιήθηκε η έκδοση της άδειας με την 40
επιστολή του Επάρχου, ημερομηνίας 16 Δεκεμβρίου, 1991,
η οποία έχει παρατεθεί πιο πάνω.

5 Ο σύζυγος της αιτήτριας, ενεργώντας ως αντιπρόσωπός της, επισκέφθηκε με δικηγόρο το Γραφείο του Επαρχου. Ο Έπαρχος τους πληροφόρησε για την έκδοση της άδειας και τους έδωσε όλα τα σχετικά στοιχεία.

10 Στη μαρτυρία του, ο σύζυγος της αιτήτριας ήταν ασαφής και φρόντισε να υπερπηδήσει το σκόπελο της αίτησης προς τον Έπαρχο, ημερομηνίας 11 Σεπτεμβρίου, 1991, που έχει παρατεθεί πιο πάνω. Η ένσταση, ημερομηνίας 11 Σεπτεμβρίου, 1991, συντάχτηκε από το δικηγόρο του και υπογράφηκε "διά Τροοδία Ιωνά Αριστοδήμου" από το σύζυγό της.

15 Η όλη ένσταση δεν αφήνει αμφιβολία ότι, στις 11 Σεπτεμβρίου, 1991, η αιτήτρια και/ή ο σύζυγός της, ο οποίος ενεργούσε γι' αυτή, έλαβε γνώση του αριθμού του φακέλου, της έκδοσης της προσβαλλόμενης άδειας και του σημείου αναφοράς της άδειας στο σχέδιο ή στο κτήμα του ενδιαφερομένου μέρους. Διερωτάται "τι μεσολάβησε και 20 της έχετε δώσει άδεια ανόρυξης φρέατος στο Στατό". Αναφέρει την απόσταση "105 πόδια από την δική μου γεώτρηση". Ζητά "όπως αφαιρέσετε την άδεια ανορύξεως φρέατος στην ομοχώριά μου Ελλάδα Χ. Καμπούρη" και 25 καταλήγει: "Σε αντίθετη περίπτωση επιφυλάσσω όλα τα νόμιμα δικαιώματά μου να λάβω δικαστικά μέτρα εναντίον σας".

30 Η μαρτυρία του συζύγου της αιτήτριας, στην έκταση που είναι αντίθετη με την αίτηση - ένσταση αυτή, δεν γίνεται αποδεκτή από το Δικαστήριο. Η αιτήτρια έλαβε γνώση, στην έννοια και στην έκταση που είναι αναγκαία για να αρχίσει να τρέχει η προθεσμία, το αργότερο στις 11 Σεπτεμβρίου, 1991. Η επιστολή ημερομηνίας 16 35 Δεκεμβρίου, 1991, δεν πληροφορεί την αιτήτρια για την έκδοση της άδειας, αλλά απαντά στη διαμαρτυρία της αιτήτριας και/ή στην αίτηση, ημερομηνίας 11 Σεπτεμβρίου, 1991, για ακύρωση της προσβαλλόμενης 40 άδειας.

Η αιτήτρια δεν έχει έννομο συμφέρον και η προσφυγή είναι εκπρόθεσμη.

Η προσφυγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη.

Καμιά διαταγή για έξοδα.

Η προσφυγή απορρίπτεται χωρίς έξοδα.